

FACTSHEET VOORZORG

Preventie van kindermishandeling, het bevorderen van de gezondheid en het vergroten van ontwikkelingskansen van aanstaande moeders en kinderen.

Wat is VoorZorg?

VoorZorg is een vrijwillig preventief programma bestaande uit een intensief schema van huisbezoeken door een hiertoe opgeleide VoorZorgverpleegkundige van de jeugdgezondheidszorg. Jonge vrouwen in een hoog risico situatie krijgen, tijdens hun zwangerschap

totdat het kind ongeveer twee jaar oud is, ondersteuning bij de verzorging en opvoeding van hun kind, gericht op het bevorderen van de gezondheid en het vergroten van de ontwikkelingskansen van de moeders en kinderen. VoorZorg is gebaseerd op het Amerikaanse programma 'Nurse Family Partnership' (NFP).

Voor wie is VoorZorg?

Het programma richt zich op vrouwen tot 25 jaar die zwanger zijn van hun eerste kind. Het gaat om hoogrisico moeders, die vaak alleenstaand zijn, een laag inkomen hebben, weinig opleiding hebben genoten of vrouwen die in hun jeugd mishandeld of verwaarloosd zijn, te kampen hebben met andere problemen en risicofactoren, zoals weinig sociale steun, middelgebruik, huiselijk geweld etc.

Het programma wordt aangeboden bij (zwangerschap van) het eerste kind omdat de vrouwen 'blanco' beginnen aan het leren opvoeden van een eigen kind en nog geen negatieve ervaringen hebben met opvoeden. Deze zwangeren zijn juist bij hun eerste zwangerschap gemotiveerd hun gedrag te veranderen. Ook eventuele volgende kinderen profiteren hiervan. Een belangrijke meerwaarde is dat VoorZorg zo vroeg mogelijk start tijdens de zwangerschap waardoor prenatale schade wordt verminderd, er een relatie wordt opgebouwd voor de bevalling en risicofactoren worden aangepakt.

Gemiddeld blijkt 0,5 – 1 % van het aantal geboorten per gemeente tot de doelgroep te behoren.

Inhoud programma VoorZorg

Centraal in het programma staan de 40-60 huisbezoeken, waarin een relatie van vertrouwen wordt opgebouwd en samen gewerkt wordt aan de veiligheid van moeder en kind, het versterken van moederschapsfuncties, opvoedvaardigheden en de ontwikkeling van het kind.

VoorZorg wordt afgestemd op het aanbod van bestaande voorzieningen.

Een goede relatie tussen de VoorZorg verpleegkundige en de (aanstaande) moeder is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van het programma én een leerervaring voor de moeder. Er wordt gewerkt aan gestructureerde gedragsverandering. De VoorZorgverpleegkundige ondersteunt de moeder bij het maken en behalen van realistische doelen. Daarbij beantwoordt de verpleegkundige de vragen die leven bij de moeder en betreft zij haar sociale netwerk bij het programma. Een goede training en werkbegeleiding van de verpleegkundige zijn belangrijke voorwaarden om het programma goed te kunnen uitvoeren.

Doelstelling van VoorZorg

De belangrijkste doelstellingen van VoorZorg zijn:

- primaire preventie van kindermishandeling en ernstige ontwikkelingsproblemen bij jonge kinderen;
- verbetering van het zwangerschaps- en geboorteproces voor moeder en kind;
- verbetering van de gezondheid en ontwikkeling van het kind;
- verbetering van de persoonlijke ontwikkeling van de moeder en haar mogelijkheden voor opleiding en werk, zodat zij meer kan betekenen voor haar kind.

Aanmelding van aanstaande moeders voor VoorZorg

Iedereen kan, vanzelfsprekend in overleg met de zwangere, potentiële deelnemers aanmelden bij het VoorZorgteam van de Jeugdgezondheidszorg. Hiervoor is een set van eerste criteria ontwikkeld. Aanmelders zijn bijvoorbeeld verloskundigen, huisartsen, gynaecologen, straathoekwerk, MEE, intern schoolbegeleiders, leerplichtambtenaren, medewerkers wijkteams etc. De VoorZorgverpleegkundige neemt na de aanmelding contact op met de zwangere en gaat op een uitgebreid kennismakingshuisbezoek (tevens intake).

Effectstudie

Het programma is in Amerika gedurende 35 jaar onderzocht en op diverse punten effectief gebleken. Ook in Nederland zijn de onderzoeksresultaten zeer positief. Er is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van VoorZorg (Mejdoubi, 2014). De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek zijn:

- **afname van kindermishandeling:**
In de controlegroep kwam kindermishandeling bij 19% van de kinderen voor, bij de interventiegroep die VoorZorg ontving, was dit 11%.
- **VoorZorgmoeders roken minder** tijdens en na de zwangerschap in vergelijking met de vrouwen uit de controle groep;
- **VoorZorgmoeders roken niet waar de baby bij is;**
- **VoorZorgmoeders geven vaker en langer borstvoeding** in vergelijking met de controlegroep, dit percentage komt overeen met het landelijke gemiddelde;
- **de VoorZorgmoeders zijn minder vaak slachtoffer van huiselijk geweld.**

Bewezen kosteneffectief

VoorZorg is een intensief programma. De baten van het programma wegen ruim op tegen de kosten. Op grond van Amerikaans onderzoek beveelt de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) VoorZorg als kosteneffectief aan. Op basis van de huidige ervaringen kan gesteld worden, dat VoorZorg een relatief goedkoop programma is (ongeveer € 13.000,- per traject van 2,5 jaar, prijspeil 2013). Ter vergelijking: een residentiële plaatsing van een jongere gedurende een half jaar kost ca. € 30.000,-.

VoorZorg loont en leidt tot:

- minder kosten in het speciaal onderwijs en de schoolbegeleiding;
- minder criminaliteit met lagere uitgaven voor politie en justitie;
- minder herstelkosten van schade (materieel en immaterieel) voor burgers door jeugdcriminaliteit;
- lagere medische kosten voor de behandeling van de gevolgen van kindermishandeling en een afname van mishandeling en verwaarlozing;
- minder uitkeringen voor invaliditeit en werkloosheid;
- meer inkomen door hogere arbeidsparticipatie;
- hogere opleidingsgraad;
- hogere kwaliteit van leven;
- betere gezondheid van moeder en kind

Meer informatie

Marieke Timmermans

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

✉ mtimmermans@ncj.nl

🌐 www.voorzorg.info